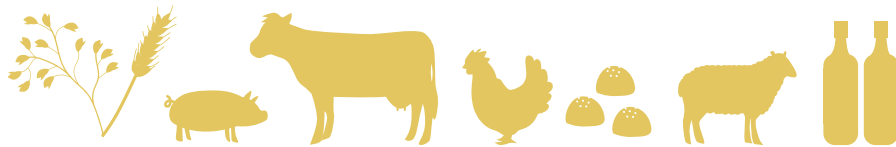

HANKI HYVÄÄ

KILPAILUTA SUOMALAINEN RUOKA JULKISIIN ATERIOIHIN

*Suomalaisella sialla on saporu, ja kanalla nokka.
Eläimiä ei lääkitä ennaltaehkäisevästi, ainoastaan
tarpeeseen. Suomalainen kananmunantuotantoketju on
salmonellavapaa, voit maistaa kakkutaikinaa raakana!*

JULKISISSA KEITTIÖISSÄ tarjotaan vuodessa liki 380 miljoonaa ateriaa, ja nämä ateriat kuuluvat lähes jokaisen suomalaisen arkeen koululaisesta palvelukodin asukkaaseen. Kunta- ja maakuntapäätäjällä on siis aito mahdollisuus vaikuttaa siihen, mitä suomalaiset syövät, ja millä periaatteilla ruokaa lautasille hankitaan. Julkisella ruokapalvelulla on mahtava mahdollisuus edistää suomalaista ja paikallista ruokakulttuuria sekä aluetaloutta, maataloutta ja elintarviketuotantoa!

TARJOUSPYYNNÖISSÄ KANNATTAA ottaa huomioon se, että kotimaiset säännökset asettavat monille tuotteille korkeampia vaatimuksia kuin muissa EU-maissa keskimäärin. Hyvä esimerkki tästä on suomalainen ruuantuotanto, joka on vapaa salmonellasta, sioilla on tyypistämättömät hännät, kanoilla nokat ja antibiootteja käytetään tuotantoeläinten lääkinnässä vain sairauksiin toisin kuin yleisesti Keski-Euroopassa. Myös torjunta- ja kasvinsuojeluaineita käytetään Suomessa kansainvälisesti vertaillen erittäin vähän ja tarpeeseen perustuen.

KOTIMAISEN RUOAN lisäämiseksi ruokapalveluissa tarvitaan kaikenkokoisia yrityksiä ja tuottajia, myös tukkutoimijoita. Laajoille kokonaisuuksille on harvoja tarjoajia. EU-hankintadirektiivin mukaan on suotavaa jakaa kilpailutus osiin. Jos jakamista ei tehdä, se pitää pystyä perustelemaan. Kaikkia elintarvikeryhmiä ei tarvitse kilpailuttaa yhtä aikaa, vaan esimerkiksi tänä vuonna kilpailutetaan leivät ja seuraavana lihatuotteet.

Lisätietoja ja sektorikohtaiset asiantuntijat: www.mtk.fi

1. KOTIMAINEN RUOKA JA SEN KÄYTTÖ KANNATTAA KIRJATA HANKINTAOHJEeseen JA RUOKAPALVELUJEN TOIMINTASUUNNITELMAAN.

Päivittää hankintaohjeistushankintastrategian mukaisesti. Kirjatkaa siihen hankinnoissa huomioonotettavat kotimaisen ruoan käyttöön liittyvät tavoitteet. Esimerkiksi: ”Elintarvikehankinnoissa suosimme lähiruokaa ja kotimaisia tuotteita. Vihannekset, kasvikset, leipä, peruna, viljatuotteet sekä liha ja lihaja-losteet, maito ja maitotuotteet sekä kananmunat ovat kotimaisia.”

2. KOTIMAINEN RUOKA TULEE HUOMIOIDA RUOKALISTASUUNNITELUSSA.

Ruokalista on avainasemassa – sen suunnittelu ratkaisee, mitä ruokaa tarjotaan ja hankitaan. Suunnitelkaa

ruokalistat niin, että ne kannustavat suomalaisen ruuan ja raaka-aineiden käyttöön. Huomioikaa satokausi ja hyödyntäkää rohkeasti paikalliset erikoisuudet ja herkut sekä alueellinen, rikas ruokaperinne!

3. KOTIMAINEN RUOKA MAHDOLLISTUU HYVÄLLÄ VUOROPUHELULLA JA TIEDOTTAMISELLA.

Ennakoiva vuoropuhelu tilaajan ja tuottajien välillä antaa hyvää tietoa siitä, millaista tarjontaa ja laatua on saatavilla. Yhteydenpito tilaajan ja elintarvikealan yritysten, maatalousyrittäjien, järjestöjen sekä muiden toimijoiden kanssa on avainasemassa. Alan toimijoiden kesken voidaan järjestää säännöllisesti vapaamuotoisia tapaamisia. Tiedottakaa hyvin ja ajoissa tulossa olevista kilpailuksista, eikä pelkästään HILMA:ssa.

4. KOTIMAINENRUOKA TOTEUTUU, KUN KILPAILUTUKSESSA OTETAAN KÄYTTÖÖN LAATUKRITEERIT.

Hankintaohjeistukseen liittyvät tuoteryhmäkohtaiset yleiset laatukriteerit tulee työstää huolella, kannattaa hyödyntää myös verkostojen osaaminen. Sovittuja laatukriteereitä voidaan käyttää kilpailuissa aina.

5. KOTIMAINEN RUOKA ANSAITSEE SEURANTAA JA KIITOSTA!

Luokaa päätöksenteon tueksi luotettava seurantajärjestelmä, jossa esimerkiksi kerran vuodessa valtuusto ja/tai muut luottamuselimet saavat tiedot siitä, millaista ruokaa on tarjottu. Hyödynnä hyvä työ! Voisiko kotimaisen ja paikallisen ruoan tarjoaminen olla teidän kuntanne tai maakunnan markkinointivaltti ja erikoisosaamista, josta tiedotetaan ja kerrotaan iloisesti muillekin?

Maito ja maitotuotteet

HANKINTAKRITEERIT

Alkuperä ja tuotantotapa

MITTARI

Tuotantotilalla pidetään kirjaa antibioottien käytöstä eläimille.

HANKINTAKRITEERIT

Turvallisuus ja eläinten hyvinvointi

MITTARI

Jokainen laitoksiin vastaanotettu erä raakamaitoa on tutkittu mikrobilääkejäämien varalta. Laatuketjun hallinta ja dokumentointi. Tuotantotila kuuluu salmonellavalvontaohjelmaan. Lypsylehmiä ei pidetä kytkettyinä vuoden ympäri. Vasikoita ei pidetä kytkettyinä. Vasikat saavat ternimaitoa tai sitä vastaavaa valmistetta 6 h sisällä syntymästä.

Suomalaisilla maitotiloilla lehmien ruokinta perustuu nurmeen. Nurmesta tehty säilörehu tehdään pääosin tilan omilla pelloilla ja lähialueilla.

Liha- tuotteet

HANKINTAKRITEERIT

Alkuperä

MITTARI

Ilmoitus
pääraaka-aineen
alkuperämaasta.
Pääraaka-aineen
jäljitettävyyden
varmistava
toimintamalli on
dokumentoitu.
Ilmoitus
kypsän lihan
alkuperämaasta.

Lammas

HANKINTAKRITEERIT

Alkuperä, eläinten hyvinvointi

MITTARI

Alkuperämaa on
ilmoitettava. Häntien
typistämien on
kielletty, tuotanto on
kastraatiovapaata.

Sianliha

HANKINTAKRITEERIT

Alkuperä

MITTARI

Alkuperämaa
on ilmoitettava.
Sianlihan
tuotantoketju tilalta
tuotantolaitokseen
jäljitettävissä ja
todennettavissa.

HANKINTAKRITEERIT

Turvallisuus ja eläinten hyvinvointi

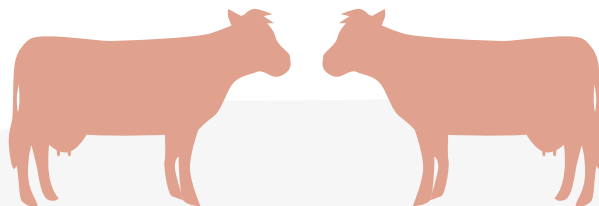
MITTARI

Tuotantotila kuuluu salmonellavalvonta-
ohjelmaan. Sianlihantuotannossa
sikojen häntiä ei ole typistetty. Eläinten
kasvatuksessa ei ole käytetty antibiootteja
ennaltaehkäisevästi (profylaktisesti).
Karjuporsaiden kastraation yhteydessä
käytetään kipulääkitystä. Eläinten
teuraskuljetus tapahtuu suoraan
kasvatustilalta teurastamoon ilman
välisasemia. Tuotantotilalla pidetään kirjaa
antibioottien käytöstä eläimille.

”
Suomalaisen ruuan
laatuketju perustuu tilan
tuottamaan laatuun ja
sen dokumentointiin.
Naseva on nautatilojen
terveydenhuollon
seurantajärjestelmä.
Lähes kaikki
suomalaiset naudat ovat
nasevan piirissä!
www.naseva.fi

”
Vinkkejä
kalahankintoihin:
Motiva, Opas
vastuullisiin
elintarvikehankintoihin.

Naudanliha

HANKINTAKRITEERIT

Alkuperä

MITTARI

Ilmoitus
alkuperämaasta,
myös
täydennyserien
alkuperästä.
Jäljitettävyyden
tilaan ja
teurastuserään
dokumentointi-
järjestelmällä.

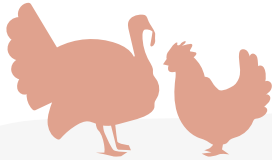
HANKINTAKRITEERIT

Turvallisuus ja eläinten hyvinvointi

MITTARI

Tuotantotila kuuluu salmonellavalvonta-
ohjelmaan. Eläinten kasvatuksessa ei ole
käytetty antibiootteja ennaltaehkäisevästi
(profylaktisesti). Tuotantotilalla pidetään kirjaa
antibioottien käytöstä eläimille. Vasikat saavat
ternimaitoa tai sitä vastaavaa valmistetta
6 h sisällä syntymästä. Vasikoita ei pidetä
kytkettyinä. Eläinten teuraskuljetus tapahtuu
suoraan kasvatustilalta teurastamoon ilman
välisasemia. Sonneja ei ole kastroituu.

Broilerin ja kalkkunan liha

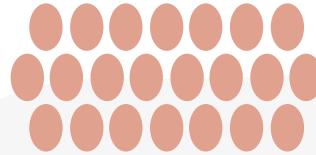
HANKINTAKRITEERIT

Alkuperä, tuotantotapa, turvallisuus ja eläinten hyvinvointi

MITTARI

Tuotantotila kuuluu salmonellavalvontaohjelmaan. Broilereiden kasvatuksessa ei ole käytetty antibiootteja ennaltaehkäisevästi (profylaktisesti). Eläinten seuraskuljetus tapahtuu suoraan kasvatustilalta teurastamoon ilman väliasemia. Tuotantotilalla pidetään kirjaa antibioottien käytöstä eläimille. Alkuperämaa ilmoitettava.

Kananmunat

HANKINTA-KRITEERIT

Alkuperä

MITTARI

Ilmoitus alkuperästä, munien ja munatuotteiden alkuperä voitava todentaa tuottajaan saakka.

HANKINTA-KRITEERIT

Turvallisuus

MITTARI

Tuotantotila kuuluu salmonellavalvontaohjelmaan. Tuotannossa ei ole käytetty antibiootteja ennaltaehkäisevästi (profylaktisesti). Tuotantotilalla pidetään kirjaa antibioottien käytöstä eläimille. Kananmunantuotannossa lintujen nokkia ei ole tyypistetty.

Kylmät talvet kurittavat kasvitauteja ja vähentävät kasvukauden aikaista torjuntatarvetta. Suomalaisesta ruuasta löytyy erittäin vähän eläinlääkkeiden ja kasvisuojeluaineiden jäämiä, sillä niitä käytetään meillä paljon vähemmän kuin Keski-Euroopassa. Viljaa ei Suomessa pakkotuleennuteta glyfosaatilla.

Viljatuotteet

HANKINTA-
KRITERIT

Alkuperä

MITTARI

Ilmoitus viljaraaka-aineen alkuperämaasta ja tuotteen jalostusmaasta.

HANKINTA-
KRITERIT

**Ympäristö-
vastuu**

MITTARI

Kasvustoa ei ole pakko tuleennutettu glyfosaatilla.

Leipä ja leipomotuotteet

HANKINTA-
KRITERIT

Alkuperä

MITTARI

Ilmoitus pääraaka-aineen alkuperämaasta, ilmoitus tuotteen valmistusmaasta.

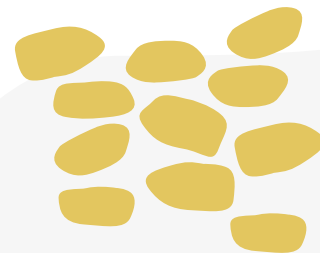
HANKINTA-
KRITERIT

Tuoreus

MITTARI

Leipä tai leipomo-tuote ei saa olla pakastettu. Leipä on paistettu enintään 24 tunnin sisällä toimituksesta.

Peruna, peruna- valmisteet

HANKINTA-
KRITERIT

Alkuperä

MITTARI

Ilmoitus alkuperämaasta ja viljelytilasta.

HANKINTA-
KRITERIT

Tuoreus

MITTARI

Perunan kuorimis-päivästä toimittamiseen loppukäyttäjälle enintään 24 h.

Juurekset ja vihannekset

HANKINTA-
KRITEERIT

Alkuperä

Alkuperämaa ilmoitettava. Ilmoitus viljelyalasta tai keräys-alueesta.

HANKINTA-
KRITEERIT

Turvallisuus

Raasteet, palat jne. lisäaineettomia. Valittujen toimittajien tulee antaa selvitys tuotteiden GMO-vapaudesta.

LUOMU: Suomen ensimmäisessä julkisten hankintojen strategiassa on määritelty selkeät tavoitteet luomun käytölle julkisissa hankinnoissa. Valtioneuvoston periaatepäätöksen mukaan tavoitteena on ekologisen kestävyyden periaatetta mukaillen kasvattaa luomuruuan osuutta 25 % ruokapalveluhankinnoissa vuoteen 2030 mennessä.

Ammattikeittiöiden avuksi on laadittu portaat luomuun -ohjelma, joka toimii työkaluna luomun käytön lisäämiseen, tarjoaa tiedotusaineistoja sekä konkreettisesti auttaa ammattikeittiöitä löytämään sopivia luomutuotteita ja -kumppaneita.

*Kotimaiset pakastemarjat voi huoletta käyttää kuumentamatta.
Tuontipakastemarjat suositellaan kuumennettavaksi kunnolla ennen käyttöä.*

Marjat, hedelmät ja mehut sekä valmisteet

(ESIM. HILLOT)

Marjat ja hedelmät

Ravinto- rasvat

Kasvipohjaiset juomat ja ruuanlaitto- tuotteet

HANKINTAKRITEERIT

Alkuperä

MITTARI

Alkuperämaa ilmoitettava, pääraaka-aineen alkuperämaa ilmoitettava.

HANKINTAKRITEERIT

Turvallisuus

MITTARI

Pakastetut ja tuoreet marjat ja hedelmät on voitava käyttää kuumentamatta.

HANKINTAKRITEERIT

Ympäristövastuu

MITTARI

Ei palmu- tai palmuydinöljyä, maissiöljyä tai soijaöljyä sisältäviä rasvoja.

HANKINTAKRITEERIT

Alkuperä

MITTARI

Ilmoitus pääraaka-aineen alkuperämaasta ja jalostusmaasta.

HANKINTAKRITEERIT

Ympäristövastuu

MITTARI

Ei palmu- tai palmuydinöljyä, maissiöljyä tai soijaöljyä sisältäviä rasvoja.

*Kotimainen alkutuotanto, ruokateollisuus,
kuljetus ja ravitseminen työllistävät lähes
340.000 ammattilaista! Kotimaista
ruokaa hankkimalla eurot pyörivät
paikallisesti, luoden työtä, virkeyttä ja
elinvoimaa!*

mtk.fi

